UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

Constitutiones Clementis Papæ Qvinti, In Concilio Vienensi Editæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

CONSTITUTIONES CLEMENTIS PAPÆ QVINTI, IN CONCILIO VIENENSI EDITÆ.

PRÆFATIO.

Joannes Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis, doctoribus, & ſcholaribus univerſis Bononiæ commorantibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. [a]

QVoniam nulla juris ſanctio, quantumcunq; perpenſo digeſta conſilio, ad humanæ naturæ varietatem, & machinationes ejus inopinabiles ſufficit, nec ad deciſionem lucidam, ſuæ nodoſæ ambiguitatis attingit: eo præſertim, quòd vix aliquid adeò certum clarumq; ſtatuitur, quin ex cauſis emergentibus (quibus jura jam poſita mederi non poßint) in dubium revocetur: Quia etiam ab adoleſcentia viri proclivis ad malum ſenſualitas humana declinat, per quod morum ſubverſio in clero & populo frequenter obrepit: neceſſaria eſt ſuperioris auctoritas, ut tam per determinationis opportunæ ſuffragium tollat ambigua, lites auferat, altercationes dirimat, & obſcura ſuccidat, quàm per cultoris providi ſarculum extirpet vitia, virtutes inſerat, corrigat exceſſus, moresq; reformet. Hæc ſanè felicis recordationis Clemens Papa quintus prædeceſſor noſter providenter attendens, & providè cupiens deformatorum reformationi proſpicere, ſolvere difficilia, ac ſanctiones quæſtionibus & negotiis imminentibus conſonas promulgare: Dudum nedum in Concilio Vienenſi, quinetiam ante & poſt ipſum concilium, conſtitutiones plurimas edidit, in quibus multa utilia ſtatuit atq; ſalubria, & nonnulla dubia in judiciis & extra frequentata decidit. Et licet eas collectas in unum volumen, & ſub congruis titulis collocatas mittere decreviſſet, & dare in commune ſubjectis: aßidua tamen occupatio circa magna, ac ſortis humanæ conditio, quæ ipſum de medio ſuſtulit, in cauſa fuerunt, quare ſuum in hac parte propoſitum non implevit. Nos etiam, qui ſicut eidem (licet immeriti) in apoſtolatus officio, Domino permittente, ſucceſſimus: ſic & in affectus plenitudine, in iis, quæ compendium univerſi concernunt, ſucceſſiſſe debemus, tot grandibus agendis & arduis fuimus, à noſtræ promotionis exordio, circumſepti, quòd tam ex hoc, quàm ex cauſis rationabilibus aliis, quas ſub ſilentio providimus committendas, prædictas vobis communicare conſtitutiones fuimus hactenus impediti. Nunc igitur (opportunitate captata) illas vobis ſub bulla noſtra tranſmittimus. Univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus eas prompto affectu ſuſcipiatis, & ſtudio alacri, eis ſic vobis manifeſtatis & cognitis uſuri decæterò in judiciis & in ſcholis. Data Avinion. [b] *VIII. Kalendas Novemb. Pontificatus noſtri anno ſecundo.*

---

a Hanc benedictionem primò introduxit Papa Cletus, loco cujus ſcribitur ab eccleſia præciſis, Spiritum ſanctum [illegible] conſilii. Et licet iſta benedictio omnibus proſit; qui tamen non ſtudent, non gaudent privilegio ſtudii. Z. Van. [illegible]

b De his vide C. de contra. & conſtipul. l. optimam. z. q. ultim. bellorum. de proba. quoniam. de re. jur. ab. lib. 6. [illegible] in Spe. de inſtrum. edit. §. reſtat.

DE SVM-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

DE SUMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

TITULUS PRIMUS.

CAP. VNICVM.

Fatetur concilium, unicum DEI *Filium in eſſentia* DEI *æternaliter ſubſiſtentem verum corpus humanum aſſumpſiſſe de Virgine, & in eo paſſum, & jam mortuum lancea perforatum, approbans in hoc ordinem, quem tradidit Evangeliſta Ioan. h. d.*

Clemens V. *in concilio Vienenſi.*

Fidei catholicæ fundamento, præter quod (teſte Apoſtolo) nemo poteſt aliud ponere, firmiter inhærentes: apertè cum ſancta matre eccleſia confitemur unigenitum Dei Filium, in iis omnibus, in quibus Deus Pater exiſtit unà cum patre æternaliter ſubſiſtentem: participatæ naturæ ſimul unitas (ex quibus in ſe verus Deus exiſtens, fieret verus homo) humanum videlicet corpus paſſibile, & animam intellectivam, ſeu rationabilem, ipſum corpus verè per ſe & eſſentialiter informantem, aſſumpſiſſe ex tempore, in virginali thalamo, ad unitatem ſuæ hypoſtaſis & perſonæ. Et, quod in hac aſſumta natura ipſum Dei verbum pro omnium operanda ſalute, non ſolum affigi cruci, & in ea mori voluit, ſed etiam emiſſo *a* jam ſpiritu perforari lancea ſuſtinuit latus ſuum: ut exinde profluentibus undis aquæ & ſanguinis, formaretur unica & immaculata, ac virgo ſancta, mater eccleſia conjux Chriſti. Sicut de latere primi *b* hominis ſoporati Eva ſibi in conjugium eſt formata: ut ſic certæ figuræ primi & veteris Adæ (qui ſecundùm Apoſtolum *c* eſt forma futuri) in noſtro noviſſimo Adam, id eſt, Chriſto veritas reſponderet. Hæc eſt, inquam, veritas illius prægrandis aquilæ vallata teſtimonio, quam Propheta vidit *d* Ezechiel animalibus cæteris Evangelicis tranſvolantem, beati Ioannis videlicet, Apoſtoli, & Evangeliſtæ, qui ſacramenti hujus rem geſtam narrans, & ordinem in Evangelio ſuo, dixit *e*: Ad Ieſum autem cum veniſſent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, ſed unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuò exivit ſanguis & aqua: & qui vidit, teſtimonium perhibuit, & verum eſt teſtimonium ejus: & ille ſcit, qui vera dicit, ut & vos credatis. Nos igitur ad tam præclarum teſtimonium, ac ſanctorum patrum & doctorum communem ſententiam Apoſtolicæ conſiderationis (ad quam duntaxat hæc declarare pertinet) aciem convertentes, ſacro approbante concilio, declaramus prædictum Apoſtolum & Evangeliſtam Ioannem rectum in præmiſſis factæ rei ordinem tenuiſſe: narrando, quòd Chriſto jam mortuo, unus militum lancea latus ejus aperuit.

Reprobat & hæreticam judicat doctrinam, quæ habet, quòd ſubſtantia animæ rationalis, ſeu intellectiva, verè, & per ſe, humani corporis non ſit forma. Ioan. And.

Porrò *a* doctrinam omnem, ſeu poſitionem temerè aſſerentem, aut vertentem in dubium, quòd ſubſtantia animæ rationalis, ſeu intellectivæ, verè ac per ſe humani corporis non ſit forma, velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicam fidei, prædicto ſacro approbante concilio reprobamus: Definientes, ut cunctis nota ſit fidei ſynceræ veritas, ac præcludatur univerſis erroribus aditus, ne ſubintrent, quòd quiſquis deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit, quòd anima rationalis, ſeu intellectiva non ſit forma corporis humani per ſe & eſſentialiter, tanquam hæreticus ſit cenſendus.

Aſſerens confitendum unum baptiſma, ſicut unum Deum & unam fidem, approbat opinionem, quæ habet per illud conferri etiam parvulis (quoad habitum) informantem gratiam & virtutes. Ioan. And.

Ad hoc *b* baptiſma unicum baptizatos omnes in Chriſto regenerans eſt (ſicut unus Deus ac fides unica) ab omnibus fideliter confitendum. Quod celebratum in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, credimus eſſe tam adultis, quàm parvulis, communiter perfectum remedium ad ſalutem. Verùm, quia quantum ad effectum baptiſmi in parvulis, reperiuntur doctores quidam theologi opiniones contrarias habuiſſe. Quibuſdam ex ipſis dicentibus, per virtutem baptiſmi parvulis quidem culpam remitti, ſed gratiam non conferri. Aliis è contra aſſerentibus, quòd & culpa *c* eiſdem in baptiſmo remittitur, & virtutes, ac informans gratia infunduntur, quoad habitum, & ſi non pro illo tempore quoad uſum. Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Chriſti (quæ per baptiſma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem ſecundam (quæ dicit, tam parvulis, quàm adultis conferri in baptiſmo informantem gratiam & virtutes) tanquam probabiliorem, & dictis ſanctorum, ac doctorum modernorum theologiæ magis conſonam & concordem, ſacro approbante concilio duximus eligendam.

a Vide Guidonem Carmelitam in ſumma de hæreſibus tit. de hæreſibus. Petri Ioan. mod. & ejus ſequacium, cap. 3. b Geneſ. 2. c Rom. 5. d Ezech. c. 1. e Ioan. c. 19.

a Vide conc. Later. ſub Leone X. Seſſ. 8. in decreto incip. Apoſtolici regiminis. b al. at hoc. c al. ipſis.

DE RESCRIPTIS.

TITVLVS II.

CAP. I.

Major Prælatus pro membris ſuis (etiamſi ſunt de menſa) reum convenire non poteſt, per reſcriptum Apoſtolicum, niſi ubi poſſent adminiſtratores membrorum. Contrà faciens in expenſis & intereſſe punitur, & proceſſus eſt irritus. Io. And.

Clemens V. *in concilio Vienenſi.*

ABbates *a* aut alii religioſi, quibuslibet adminiſtrationibus præſidentes occaſione prioratuum, ſeu aliorum locorum ſubditorum eisdem, nullum auctoritate literarum Apoſtolicæ ſedis, vel legatorum ipſius, quomodolibet valeant convenire. Niſi ubi, & coram quibus, prioratuum & locorum ipſorum prioribus aut aliis gubernatoribus hoc liceret. Nec occaſione locorum ad menſas pertinentium eorundem, aliud in ipſis ſuper hoc liceat, quàm ſi loca ſic præmiſſa ſpeciales ſub eis gubernatores haberent. Si quis autem aliquem contra hæc vexare præſumpſerit, in expenſis ſibi & intereſſe per judicem (coram quo vexatio fiet hujuſmodi) condemnetur: omnisque proceſſus contra præmiſſa habitus ſit irritus ipſo jure.

CAP. II.

Principalis officialis Epiſcopi & prior conventualis, licet obedientiarius, delegari poſſunt à Papa: officialis verò foraneus, vel prior clauſtralis non. Io. And.

Idem *in eodem.*

ETſi *b* principalis officialis Epiſcopi, aut religioſus conventualem obtinens prioratum (quamvis ad prioratum eundem prior non conſueverit per electionem aſſumi) à ſede Apoſtolica, vel legato ejusdem, dari valeat delegatus: In officiali tamen foraneo aut religioſo monaſterii, ſeu priore clauſtrali, nequaquam hoc volumus obſervari.

CAP. III.

Brevius non poteſt ſummari.

Idem *in eodem.*

AVditor *c* in Romana curia deputatus à nobis, de beneficio (quod pronunciabit alicui de jure fore debitum) poterit ſibi abſque commiſſione alia *d* (ut evitetur circuitus) providere.

CAP. IV.

Expectans beneficium perdit gratiam, ſi conſequitur aliud, quod cum illo, quod expectat, de jure tenere non poteſt. Ioan. And.

Idem.

GRatiæ, ut de dignitate, vel beneficio curato tibi provideatur, renunciare videris *e*, ſi ante adeptionem ejusdem aliud beneficium pacificè aſſequaris, quod ſimul de jure cum dignitate, vel beneficio virtute dictæ gratiæ tibi debito, retinere non poſſes, licet illud reſignaveris, aut ſis reſignare paratus.

CAP. V.

Gratia ſuper vacaturo non comprehendit beneficium poſt datam in ſubſtantia creatum. h. d. Io. de Imol.

Idem.

LIteras noſtras ſuper conferendo tibi beneficio vacaturo directas, ad beneficium poſt datam ipſarum creatum, ſtatuimus non extendi.

DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.

TITVLVS III.

CAP. I.

Religioſus eligi non poteſt ad prælaturam non epiſcopalem alterius religionis vel habitus: ſi contra fiat, eſt irritum. h. d. Ioan. And.

Clemens V. *in concilio Vienenſi.*

CVm rationi non congruat, ut homines diſparis profeſſionis vel habitus, ſimul in eisdem monaſteriis ſocientur: Prohibemus, ne religioſus aliquis in Abbatem, vel prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur. Quod ſi ſecus actum extiterit, ſit eo ipſo irritum & inane *a*: Per hoc autem, quin religioſus in Epiſcopum, ſecularis vel cujuslibet regularis eccleſiæ, licitè poſſit eligi, non intendimus prohibere.

CAP. II.

Cœtus cardinalium ſede vacante juriſdictionem papalem non exercet, niſi in quantum permittit concilium Lugdunenſe: nec illud, vel ejus partem alterare poteſt. Ioan. And.

Idem.

NE Romani electioni pontificis indeterminata opinionum diverſitas aliquod poſſit obſtaculum vel dilationem afferre: Nos inter cætera præcipue attendentes, quòd lex ſuperioris per inferiorem tolli non poteſt, opinionem aſtruere (ſicut accepimus) ſatagentem, quòd conſtitutio felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædeceſſoris noſtri, circa electionem præfatam edita in concilio Lugdunen. per cœtum cardinalium Romanæ eccleſiæ (ipſa vacante) modificare poſſit, corrigi, vel immutari, aut quicquam ei detrahi, ſive addi, vel diſpenſari quomodolibet circa ipſam ſeu aliquam ejus partem, aut eidem etiam renunciari per eum, tanquam veritati non conſonam, de fratr. noſtrorum conſilio reprobamus *b*: irritum nihilominus & inane decernentes, quicquid poteſtatis aut juriſdictionis ad Romanum, dum vivit, pontificem pertinentis (niſi quatenus in conſtitutione prædicta permittitur) cœtus ipſe duxerit (eadem vacante eccleſia) exercendum.

Officium camerarii vel pœnitentiariorum Papæ durat in mortem, qui ſi deficiant, poterit cœtus cardinalium pro tempore vacantis alios ſurrogare. Io. And.

Et tamen proviſo, quòd ſi ejusdem eccleſiæ camerarium, aut majorem, vel aliquos alios ex pœnitentiariis (quorum officium per obitum ejusdem Pontificis nolumus expirare) per mortem, vel aliàs deficere quovis modo contingat, valeat idē cœtus ad tempus vacationis hujuſmodi pro numero deficientium, vel ampliori etiam, quantum ad pœnitentiarios (ſi hoc eidem cœtui concorditer expedire videbitur) alios ſurrogare.

Determinat diœceſim intelligi id, quod in concilio dicitur de territorio & diſtrictu: ſtatuit moriente Papa extra curiam, ipſius electionem fieri debere, in loco, ubi erat cauſarum & literarum audientia, licet ſuſpenſa: niſi prius ordinatum eſſet de curia transferenda. Io. And.

Sanè cùm juxta conſtitutionem prædictam Papa extra civitatem, in qua cum ſua erit curia, moriente, in civitate, in cujus diſtrictu ſeu territorio moritur, ſingulariter ſucceſſoris electio celebranda, diſtrictus, ſeu

a *Si habent dignitatem principaliter cap. hac conſtitutione. de offic. deleg. lib. 6. Bald. per illum text. in auth. habita. cap. ne fil. pro pat. glo. c. à Subdiacono. diſt. 93. quæ gloſſ. limitatur à Dom. ibi per c. quia. §. quanquam. de præb. l. 6. Barb. Font.* b *vide l. fin. C. de edict. divi Hadrian. tollend. Bart. in l. 1. §. 1. ff. de ſecund. tab. c. ultima voluntas. 12. quæſt. 2. Font. & vide conc. Trid. Seſſ. 10. 25. de refor. c. 10.* c *vide doct. in ca. ſuper eo. de offic. deleg. & Alex. in l. more. ff. de juriſd. omn. jud.* d *vide l. ſi princ. ff. de oper. nov. nunciat. & Bar. in l. cum fundum. §. ſi ſervum tuum imprudens. ff. ſi certum pet. Font.* e *vide c. 1. de ju. l. divi fratres. ff. de lib. cau. Bar. in l. quid tamen. §. ſi arbiter. ff. de arbit.*

a *Vide c. capitulum ſanctæ crucis. de reſcript. l. ex facto. §. ſi vulg. & pupill.* b *Ad hæc vide l. eum qui. §. fin. ff. de juriſd. omn. judic. Font.*

territorii

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

territorii nomine, diœceſim hoc caſu intelligendam fore cenſemus. Eo tamen abjecto, quòd ſi in certo loco cauſarum & literarum Apoſtolicarum audientia remanente, Papam alibi mori contingat, non ibi, ſed ubi prædicta fuerit audientia, memorata electio celebretur: etiamſi eadem audientia tempore mortis hujus vacare noſcatur: niſi forſan ante mortem eandem, ordinatum eſſet per Papam de curia transferenda, quo caſu ſervetur proviſio conſtitutionis prædictæ.

Providet caſui, quo contingeret Cardinales omnes exire conclave.

Porrò ſi Romano non electo Pontifice, Cardinales omnes ſimul vel ſucceſſivè (quod abſit) exire contingeret conclave deputatum eiſdem; ij, (ad quos pertinet executio conſtitutionis prædictæ) illos ex ipſis, quibus infirmitas corporis, aut nota debilitas excuſationem non dabit, idem conclave (quàm citò poterunt) reintrare compellant *a*. Pœnas in dicta conſtitutione contentas (niſi hoc fecerint) incurſuri. Cardinales autem hujuſmodi conclave reintrantes, ad electionem jam dictam procedant: & aliàs conſtitutionem præfatam obſervent, ſecundum ſtatum, in quo erant in eodem conclavi, quando ipſum (ut præmittitur) exiverunt.

Statuit Cardinales per exceptionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, ab electione non repelli. Ioan. And.

Cæterùm, ut circa electionem prædictam, eò magis vitentur diſſenſiones, & ſchiſmata, quò minor eligentibus eandem diſſidendi facultas: decernimus, ut nullus *b* Cardinalium cujuslibet excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti prætextu, à dicta valeat electione repelli. Conſtitutionibus aliis circa electionem eandem hactenus editis, [illegible] in ſuo robore duraturis.

Electus & alios (qui mittere vel ire tenentur ad curiam) adſtringit ad id ſede vacante. h. d. Ioan. And.

Verùm, quia tam ex proviſis remediis, quàm ex orationibus ad Deum ſuper hujus negotio effundendis, quòd bene [illegible] hujuſmodi celebretur electio, præſumendum eſt probabiliter, & ſperandum *c* ſtatuimus, ut electi & alii (qui ex quacunque cauſa ad ſedem Apoſtolicam venire vel mittere ſunt adſtricti) ad ipſam, cùm vacat, ac ſi non vacaret *d* venire vel mittere teneantur.

CAP. III.

Primò ponit formam, ſecundùm quam appellans appellationem debeat intimare appellato, ut per ipſam cauſa beneficialis ad curiam devolvatur. Secundò providet, cùm appellatus vel ipſius ſpecialis procurator nequit haberi. Tertiò providet, cùm per metum appellati, vel ſuorum intimatio fieri non poteſt. Quartò, irritat intimationem aliter factam. Quintò, prorogat hunc modum intimandi ad alios caſus. h. d. Ioan. Andr.

Idem.

Cauſam electionis, poſtulationis, ſeu proviſionis, per appellationem ab ipſa vel occaſione ipſius, ad ſedem Apoſtolicam emiſſam, tunc demum ad ſedem eandem devolvi cenſemus, cùm in appellati aut procuratoris ejuſdem in ipſa cauſa ſpecialiter conſtituti præſentia interpoſita fuerit, aut eorum alteri intra menſem ab interpoſitione ipſius, vel ſaltem poſt lapſum ejuſdem menſis (quàm citò commodè fieri poterit) legitimè intimata: porrecto videlicet ſibi ſub ſcriptura authentica, vel perlecto *e* illius tenore & copia modo conſimili (ſi petita fuerit) inde facta. Quòd ſi forſan appellatum abeſſe, & procuratorem talem non inveniri contingat, in domo, quam ipſe appellatus habitare communiter conſuevit: vel (ſi domus eadem in remotis exiſtat) in eccleſia cathedrali, in cujus civitate vel diœceſi conſiſtit beneficium: & nihilominus utroque caſu in eccleſia vel beneficio, de quo agitur, volumus appellationem hujuſmodi publicari, ac de ipſa, quandocunque petitum fuerit, copiam modo præmiſſo fieri appellato. Verùm, ſi propter appellati aut ſuorum metum, vel potentiam, intimatio fieri nequeat (ut præfertur) appellationem eandem in loco aliquo publico ſic ſolenniter volum^9 publicari, quòd ad appellati ſeu ejus procuratoris notitiam poſſit veriſimiliter pervenire. Intimatio verò aliter facta, omni careat juris effectu: Nec cauſa per appellationem eandem ad ſedem cenſeatur devoluta prædictam, niſi ad appellatum ejus plena & certa notitia, intra tempus prædictum aliter perveniſſet. Idem quoque in aliis caſibus obſervari volumus, in quibus requiritur intimatio facienda.

CAP. IV.

Decretalis, Ut circa. locum non habet, cùm appellans jus ſuum vel eccleſiæ directè proſequitur: ſed cùm in formam vel perſonas opponit crimina vel defectus: quorum circumſtantias, ſi non ſpecificat, ſuper illis non auditur, etiam ſi juret illas didiciſſe de novo. Nec etiam in eadem cauſa ſuper illis auditur alius non appellans, & proſequens commune non proprium intereſſe: poteſt tamen aſſiſtere appellanti. Appellans, qui non ſervat formam, etiamſi appellationi renunciat, per viam querelæ non proſequitur objecta, nec etiam alia: niſi in caſibus exceptis. Omiſſio formæ licet appellantem à probatione repellat, non tamen infirmat probationem ſuper his legitimè factam adverſarii confeſſione vel aliter. hoc dicit. Ioan. Andr.

Idem.

Conſtitutionem, ut circa *a*. editam in concilio Lugdunenſi, locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directè reſpiciunt jus eccleſiæ, vel opponentis perſonæ: ſed tantùm ubi per competitorem *b* vel oppoſitorem quemlibet appellantem in formam aut perſonas defectus vel crimina opponuntur. Cæterùm quum circa crimina vel defectus debitam circumſtantiarum ſpecificationem prædictus omittit appellans, non eſt poſtmodum in proſecutione negotii ſuper his audiendus, etiamſi circumſtantias hujuſmodi vel probationes earum per juramentum aſſerat, ad ſe perveniſſe de novo. Sanè, ſi quis cujus intereſt, ab electione, poſtulatione, vel proviſione, duxerit appellandum, opponendo crimina vel defectus, forma dictæ conſtitutionis omiſſa, eodem poſtmodum appellationem hujuſmodi proſequente, alius ſuperveniens non appellans, contra appellatum in eadem cauſa principaliter admitti non debet, pro intereſſe communi eoſdem articulos proſequendo, licet appellanti poſſit aſſiſtere ne colludat: non tamen ei propter hoc proſecutionem proprii intereſſe denegamus. Inſuper ſi appellans ab electione, poſtulatione vel proviſione per viam querelæ ſimplicis cauſam agat, vel eam apppellato agente defendat, repellitur ab objectibus in appellatione ſua expreſſis & aliis, niſi conſtiterit ipſum formam ſervaſſe prædictam, præterquam in caſibus in conſtitutione præmiſſa exceptis: etiamſi appellationem ſuam non proſequatur, nec exhibeat, & illa ſe aſſerat nolle uti: dum tamen de ipſa coram judice fiat fides: quia per ipſam jus repellendi eundem adverſario eſt quæſitum. Illius verò conſtitutionis formæ omiſſio, licet appellantem ab objectibus in

---

a Vide Bart. in l. ſi fidejuſſor. §. meminiſſe. ff. de leg. 1. b al. ita ut nullus ex Cardinalibus. c Vide Bald. in l. 1. col. 4. Cod. de Latin. liber. tol. quanquam. d Conſule l. mortuo. ff. de jud. c. [illegible] 3. quæſt. 4. Pann. in d. c. licet. Font. e Not. idem eſſe, ſcripturam legere, aut legendam exhibere. Vide l. item apud Labeo. §. convicium autem. juncta l. lex Cornelia. §. ſi quis liber.

a *Hic not. Card. quòd lex aut capitulum allegandum eſt per ſuum principium. Font.* b *Nota differentiam inter competitorem & oppoſitorem, & quis ſit competitor: dic, ut in gl. ejuſdem. Oppoſitor autem eſt, quando electus eſt unicus. ut lit. pend. ca. & 2. ſ. 6 Zabarel.*

formam electionis, vel perſonas eligentium, vel electi propoſitis vel proponendis, & eorum facienda probatione repellat *a*: probationem tamen factam ſuper his per adverſarii confeſſionem *b*, vel aliàs legitimè non infirmat.

CAP. V.

Sine ſpeciali licentia Papæ nullus providere poteſt eccleſiæ cathedrali clero carenti & populo Chriſtiano. Religioſus per prælatum licentiari non debet ut tali proviſioni conſentiat: conſentiens, etiam ſi fuerit conſecratus, priori prælato ſubjacet: nec in Epiſcopum recipitur, nec ad aliquem honorem promovetur: quæ contra fient, irrita decernit. Ioan. And.

Idem.

IN plerìſque eccleſiis nedum (quod dolentes referimus) præſidio facultatum privatis, ſed & clero carentibus & populo Chriſtiano, multos frequenter & religioſos præſertim, improvida ſuperiorum proviſio ad pontificatus aſſumit honorem: qui nec (ut expediret) prodeſſe, nec præeſſe (ut deceret) valentes, inſtabilitate vagationis & mendicitatis opprobrio ſerenitatem pontificalis obnubilant dignitatis. Volentes igitur contra temeritatem tam facientium, quàm ut frequentius recipientium proviſiones hujuſmodi providere: de conſilio fratrum noſtrorum ſtatuimus, ut nullus de cætero, quantacunque dignitate præpollens (niſi ſpeciali ſuper hoc auctoritate ſedis Apoſtolicæ fulciatur) de paſtore provideat cathedrali eccleſiæ ſibi qualitercunque ſubjectæ, quæ clero careat & ſubditis Chriſtianis: Nullùſque religioſus à ſuo unquam, quòd proviſioni tali conſentiat, licentietur prælato. Quòd ſi licentiatus etiam hujuſmodi proviſioni conſenſerit, & in Epiſcopum fecerit aut permiſerit conſecrari, in epiſcopali nullatenus recipiatur honore. Sed in tantæ ambitionis pœnam ſub religionis, aut monaſterii ſui prælato ſemper ſic degat humilis, jaceatque proſtratus, quòd nullus eidem in religione ſua vel extra, ad gradum honoris vel adminiſtrationis cujuslibet ſit aſcenſus.

Nos enim quicquid contra præmiſſa vel aliquod præmiſſorum contigerit attentari, irritum eſſe decernimus & inane, contraria quacunque conſuetudine non obſtante. Sanè circa præfatas eccleſias permiſſa ſic ſpecialiter providenda decernimus, quòd circa proviſionem quarumlibet aliarum, facultatem ſuperiorum, nec coarctare intendimus, nec ultra juris communis limites ampliare.

CAP. VI.

Capitulum Quarundam. quoad diſcordiam & minoritatem numeri, intelligitur, quoad voces facti, non ſecundùm juris fictionem. h. d. Ioan. And.

Idem.

QVod circa religioſorum electiones ſuper diſcordia & minoritate numeri Bonifaciana conſtitutione cavetur, de diſcordia & numeri minoritate, quæ in facto, non in fictione vel juris effectu conſiſtunt, debere intelligi declaramus.

CAP. VII.

Emolumentum ex juriſdictione & ſigillo curiæ, vel aliàs pertinens ad prælatum cathedralis eccleſiæ vel collegiatæ ea vacante: non obſtante conſuetudine (deductis expenſis) reſervandum eſt ſucceſſori: niſi tunc certæ dignitati competat juriſdictio cum ipſius emolumento. Ioan. And.

Idem.

STatutum ſuper bonis à prælatis cathedralium regularium & collegiatarum eccleſiarum dimiſſis, aut obvenièntibus tempore vacationis earum, futuris ſucceſſoribus fideliter reſervandis editum: locum declaramus habere in omni emolumento, quod provenit ex juriſdictione, & ſigillo curiæ eccleſiaſticæ vel ſecularis; aut alias undecunque, quod ad prælatos (eccleſiis non vacantibus) pertineret, conſuetudine qualibet contraria non obſtante: ita tamen quòd in iſtis & ſimilibus rationabiles deducantur expenſæ. Cæterùm ad ſingulam perſonas, ad quas ratione dignitatum, quas obtinent, juriſdictio cum ejus emolumento devolvitur: ſede vacante de conſuetudine, privilegio, vel jure alio ſpeciali, nolumus præſentem conſtitutionem extendi.

CAP. VIII.

Conceſſio licentiæ generalis religioſo de conſentiendo electioni factæ vel fiendæ, non valet. Io. de Imol.

Idem.

CVm conceſſa religioſo à ſuperiore ſuo licentia, ut electioni vel proviſioni (ſi quam de ipſo contigerit fieri) ſuum dare poſſit aſſenſum, ambitionis vitio viam pariat, nullius eam exiſtere volumus firmitatis.

DE RENVNCIATIONE.

TITVLVS IV.

CAP. VNICVM.

Renunciatio dignitatis vel beneficii facta per procuratorem ad hoc conſtitutum tenet: licet prius procurator fuerit revocatus, ipſo tamen & ſuperiore, cui fiebat ceſſio, ignorante: niſi per malitiam ipſorum vel aliorum revocatio ipſis fuerit occultata. Ioan. And.

Clemens V. *in concilio Vienenſi.*

CVm *a* illuſio & variatio in perſonis eccleſiaſticis maximè ſint vitandæ, præſenti conſtitutione ſancimus, ut ſi quis ad cedendum pontificali aut alii cuilibet dignitati *b*, vel beneficio procuratorem ſponte ac liberè conſtituerit, & ipſum ignorantem poſtmodum duxerit quomodolibet revocandum: teneat ceſſio facta per eum, antequam ad ipſius vel illius (in cujus manibus ceſſio fuerat facienda) notitiam revocatio hujuſmodi ſit deducta. Niſi fortè per ipſos aut alios malitiosè factum fuerit, quo minus ad eos vel eorum alterum ante ceſſionem potuerit revocatio perveniſſe.

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA PRAELATORUM.

TITVLVS V.

CAP. VNIC.

Si prælati regulares non conferunt intra ſex menſes prioratus, adminiſtrationes, & eccleſias vacantes, quæ non ſunt de menſa, ſed ſolent ſpeciales (licet obedientiarios) rectores habere: diœceſani conferunt illa auctoritate ſua, vel Apoſtolica, ſi ſint exempta, conferuntur illis perſonis, quibus per prælatos fuerat conferenda. Non permittunt illa applicari menſis prælatorum, vel penſionibus gravari. Decretum etiam decret. de offic. ordin. præſenti. & prælend. cùm ſingula in talibus prioratibus & eccleſiis locum habere. Ioan. And.

Clemens V. *in concilio Vienenſi.*

QVia regulares prælati prioratus, eccleſias, adminiſtrationes, aut quævis alia beneficia ad eorum diſpoſitionem ſpectantia cùm va-

a *Not. hic confeſſionem in judicio nullo factam valere. Idem dixit Innoc. c. fi. de re ſpolia. Pannor. Font.* b *In quacunq; parte litis opponatur ſecundùm Imol. Sed Franc. dicit, ſanè exceptionem dilatoriam: & ideo quia in iſtis ſpiritalibus non conteſtatur lis. Clem. ſæpe. opponendum antequam procedatur ad illa quæ aliàs fiunt poſt litem conteſt. per gl. & quæ ibi dixi. capit. 1. ſupr. c. 2. l. 6. Font.*

a *Vide Fel. in c. ex parte decani. ext. de reſcript.* b *Sub iſta voce dixit Cardin. per hunc text. non comprehendi epiſcopatum. Fel. in rubr. de major. & obed. in coll. 6. Font.*

cant,

… interdum committere negligunt vel conferre infra tempus in Lateranen. *a* concilio conſtitutum: diœceſani locorum in non exemptis, ſua, in exemptis verò Apoſtolica auctoritate negligentiam ſuper hoc ſupplebunt eorundem. Prioratus, eccleſias, adminiſtrationes & beneficia hujuſmodi, illa *b* videlicet, quæ conſueverunt per ſeculares clericos gubernari, ſecularibus clericis, alia *c* verò, quæ religioſis dũtaxat committi ſunt ſoliti vel conferri, religioſis monaſteriorum, quorum prælati hujuſmodi negligentes fuerint, conferendo. Eadem quoque auctoritate diœceſani ſuffulti nullo modo permittant, quòd iidem prælati prioratus, eccleſias, adminiſtrationes, aut beneficia hujuſmodi applicent menſis ſuis: penſionéſve novas eis imponant, aut veteres augeant, ſive, quòd ipſis de novo impoſitæ, ſive auctæ ſolvantur. Eccleſia verò de prioratibus, eccleſiis, adminiſtrationibus & beneficiis intelligimus, quæ non ſunt de menſa prælatorum ipſorum, ſed ſpeciales priores, adminiſtratores ſeu rectores conſueverunt habere: licet priores ſeu adminiſtratores hujuſmodi liberè poſſint ad clauſtrum (cum oportuerit) revocari. In quibus etiam conſtitutionem Bonifac. Pap. octavi prædeceſſ. noſtri, bona beneficiorum vacantium occupari à prælatis vel aliis prohibentem, ac nihilominus in prioratibus hujuſmodi & eccleſiis illud Bonifacii ejuſdem ſtatutum, quod religioſum quemcunq; pluribus præeſſe prohibet prioratibus, aut eccleſiis curam animarum habentibus (etiam ſi cura ipſa non per eum, ſed per alium habeant exerceri) locum ſibi cenſuimus vindicare, licet etiam eiſdem prioratibus cura non immineat ſupradicta.

DE AETATE ET QVALITATE, & ordine præficiendorum.

TITVLVS VI.

CAP. I.

… ſervare debent, & à ſuis ſubditis ſervari facere jura, … de qualitate perſonarum præficiendarum eccleſiis. Ioann. Andr.

Clemens V. *In Concilio Vienenſi.*

CVm *d* eccleſiæ, quibus præficiuntur perſonæ minus idoneæ ſcientia, moribus vel ætate, gravia propter hoc (ut docet experientia) nonnunquam perferant in ſpiritualibus & temporalibus detrimenta: Nos volentes per locorum diœceſanos, quibus ratione officii hoc competit præcipuè, ſuper hoc diligenter præcaveri: eis diſtrictè injungimus, ut ipſi ſtatuta canonica, quæ ſuper præficiendis perſonis in hujuſmodi eccleſiis hactenus emanarunt, diligentius per ſeipſos obſervent, & faciant à ſuis ſubditis inviolabiliter obſervari, ſi divinam offenſam, & ſedis Apoſtolicæ debitam vitare voluerint ultionem.

CAP. II.

… capitulo cathedralis eccleſiæ vel collegiatæ vocem non habet, … eſt Subdiaconus. Habens beneficium, cui annexus eſt ordo, … annum, niſi prius (impedimento ceſſante) promoveatur ad … in capitulo vocem non habet, donec fuerit ordinatus, & interim … diſtributionem dimidiam. Io. Andr.

Idem.

VT *e* ii, qui divinis in cathedralibus vel collegiatis ſecularibus vel regularibus eccleſiis ſunt mancipati officiis, vel mancipabuntur in poſterum, ad ſuſcipiendos ſacros ordines propenſius inducantur: ſtatuimus ut nullus de cætero in hujuſmodi eccleſiis vocem in capitulo habeat (etiam ſi hoc ſibi ab aliis liberè concedatur) niſi ſaltem in Subdiaconatus ordine fuerit conſtitutus. Illi verò, qui dignitates, perſonatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines ſunt annexi, pacificè nunc obtinent in eiſdem eccleſiis, vel obtinuerint in futurum, niſi (juſto impedimento ceſſante) ad hujuſmodi ordines ſe promoveri fecerint intra annum, extunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habeant earundem. Ipſiſque diſtributionum, quæ dantur iis, qui certis horis interſunt, pars dimidia ſubtrahatur: non obſtantibus quibuſlibet conſuetudinibus vel ſtatutis. Pœnis aliis, quæ contra tales promoveri ad ordines recuſantes ſtatuuntur in jure, nihilominus in ſuo robore permanſuris.

CAP. III.

In xviii. anno ad Subdiaconatum: in xx. ad Diaconatum: in xxv. ad Presbyteratum poteſt quis liberè promoveri. hoc dicit. Ioann. Andr.

Idem.

GEneralem eccleſiæ obſervantiam volentes antiquis juribus in hac parte præferri, decernimus, ut (alio non obſtante impedimento *a* canonico) poſſit quis liberè in decimo octavo ad Subdiaconatus, in vigeſimo ad Diaconatus, & in vigeſimo quinto ætatis ſuæ anno, ad Presbyteratus ordines promoveri.

DE OFFICIO VICARII.

TITVLVS VII.

CAP. I.

Iura loquentia de eccleſiis curatis, locum habent, quoad ista, in vicariis perpetuis eccleſiarum parœcialium. Ioan. Andr.

Clemens V. *In Concilio Vienenſi.*

QVæ de eccleſiis curam animarum habentibus per receptionem aliarum ſimilium amittendis, ac de ipſarum rectoribus promovendis ad ſacerdotium, & de eorum ætate, à jure ſtatuta noſcuntur, in perpetuis *b* eccleſiarum parœcialium vicariis & aſſumptis ad eas, volumus obſervari.

DE OFFICIO ET POTESTATE JUDICIS DELEGATI.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Iudex ad receptionem teſtium in civili, & executor ad providendum certæ perſonæ, cognitione præmiſſa, à Papa deputati, licitè ſubdelegant.

Clemens V. *In Concilio Vienenſi.*

IVdices ſuper receptione teſtium in cauſa civili: Nec non executores ad providendum aliquibus, ſi per inquiſitionem ſolertem eos eſſe vitæ laudabilis & converſationis honeſtæ repererint, à ſede Apoſtolica deputati, aliis poſſint committere licitè vices ſuas.

a … eſt. Conc. Later. ſub Alex. III. c. 8. b Vid. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. c al. ita: illa verò, &c. d Vid. Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 12. e Vid. Conc. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 10. & ſeſſ. 24. de refor. c. 12.

a Dictio, impedimento, deeſt in antiquioribus exemplaribus.
b De vicariis perpetuis, vide multa per Felinum in cap. G. perpetuas. extr. de fid. inſtru.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

DE OFFICIO IVDICIS ordinarii.

TITVLVS IX.

CAP. I.

Epiſcopi ita debent corrigere clericorum exceſſus, quòd metu pœna ipſi arceantur, & alii pertimeſcant. Io. And.

Clemens V. *In Concilio Vienenſi.*

VT clericorum audacia, qui prætextu privilegii clericalis ordinis *a* impunitatem exceſſuum obtinere ſperantes, nonnulla multoties committunt enormia, per quæ nimirum diffamatur eccleſia, & ſcandala gravia in populo generantur, potiſſimè cùm talia per Epiſcopos, ad quos horum ſpectat correctio, deſerantur (ut plurimùm) incorrecta, propenſius compeſcantur: eiſdem Epiſcopis diſtrictè injungimus *b*, quatenus ſic circa correctionem clericorum hujuſmodi vigilanter intendant, & diligenter ſui officii debitum exequantur, quòd & iidem clerici metu pœnæ à ſuis arceantur inſolentiis *c*, & alii eorum exemplo perterriti proſilire ad ſimilia meritò pertimeſcant.

CAP. II.

Valet collatio beneficii facta à collatore quolibet, citra legatum Apoſtolicum, non facta mentione de beneficio, quod prius habebat is, cui fit. h. d. Ioan. And.

Idem.

ET ſi ab Apoſtolicæ ſedis legato, de beneficio facta collatio beneficium aliud obtinenti, non valeat, niſi de illo, quod obtinet, facta fuerit mentio ſpecialis: in aliis tamen quibuſlibet collationem beneficiorum habentibus, hoc nolumus obſervari.

DE PROCVRATORIBVS.

TITVLVS X.

CAP. I.

Qui ſciens ſine proteſtatione recipit inſtrumentum vel literas ſua procurationis, quibus conſtituens pro ipſo cavebat, ſuper incluſis in procuratorio dominum defendere cogitur. Io. And.

Clemens V. *In Concilio Vienenſi.*

INſtramento vel literis, quibus te aliquis in cauſis ſuis procuratorem conſtituens pro te debito modo cavit, ſimpliciter (nulla facta proteſtatione) à te ſcienter receptis, non potes poſtea recuſare defenſionem illius: imò cogi poteris ipſum defendere in omnibus cauſis & negotiis, ad quæ prædicta inſtrumenta ſeu literæ ſe extendunt. Cùm per hæc ad omnia tuum præſtitiſſe videaris aſſenſum.

CAP. II.

Procurator habens mandatum jurandi, & omnia faciendi, quæ requirunt ſpeciale mandatum, contra electum vel proviſum opponere non poteſt crimina vel defectus. Ioan. And.

a *Dicto, ordinis, deeſt in antiquiorib. exemplaribus.* b *Si negligant, peccant mortaliter. 4. diſtin. c. denique. Auſter. Fontanus.* c *Ob iſtam cauſam puniuntur rei in ipſo loco delati, ſcilicet in auth. ſi verò. cap. adulter. Font.*

Idem.

NOn poteſt procurator ad agendum vel defendendum *a* jurandumque de calumnia & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia, quæ ſpeciale mandatum exigunt conſtitutus (niſi aliud ſuper hoc in mandatis habeat) opponere in perſonam electi, ſeu ejus, cui eſt proviſio facienda vel facta, crimina *b* vel defectus: Cùm ſub generalitate tali graviora non veniant, vel majora, quàm in ipſo procuratorio ſint expreſſa.

CAP. III.

Religioſus etiam pro conreligioſo, niſi pro conſorte ejuſdem litis, non poteſt procurator conſtitui ſine licentia ſuperioris, nec etiam alium conſtituere, nec ſubſtituere: licet hoc habeat in mandatis. Ioan. And.

Idem.

REligioſus procurator, etſi per aliũ religioſum ſui vel alterius monaſterii fuerit conſtitutus, ſicut non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procurationis *c* officium ſuſcipere, niſi pro ſuo in eadem lite conſorte: ſic nec poteſt alium procuratorem conſtituere ſeu ſubſtituere, etiam ſi per conſtituentem hoc ſibi expreſsè fuerit commiſſum.

CAP. IV.

Per obitum rectoris eccleſia revocatur procurator, ab eo pro eccleſia conſtitutus, etiam quo ad negotia jam cœpta.

Idem.

PRocuratorem à prælato, rectore, vel alio quolibet, pro eccleſia *d* ſua vel beneficio conſtitutum, per mortem conſtituentis revocari cenſemus. Etiam quo ad negotia jam incœpta, & cauſas in quibus per ipſum lis fuerit ante mortem hujuſmodi conteſtata.

DE RESTITVTIONE IN integrum.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Eccleſia probans ſe læſam per lapſum temporis, ad illud tempus tantùm reſtituitur, & intra quadriennium à tempore læſionis.

Clemens V. *in concilio Vienenſi.*

AB eccleſia *e* adverſus lapſum temporis, in quo ſe læſam affirmat, in integrum reſtitutio peti poteſt: & cauſa reſtitutionis hujuſmodi finiri debet intra quadriennium continuum à tempore læſionis, etiam ſi minus quadriennio tempus læſionis extiterit. Sed non fiat reſtitutio, niſi ad tantum tempus, quantum ſe læſam fore probabit.

a *Idem & multò magis ſi ad alterum tantùm, cum tunc procuratoris minor eſſet poteſtas.* b *Crimina intellige magna vel parva, dum tamen talia ſint quæ probata repellerent electum à beneficio, de quo agatur. juxta cap. 1. de elect. lib. 6. & clem. conſut. ſub de eccle. Bonifacius.* c *al. procuratoris.* d *vide cap. ſi ratio abſentis. de præben. lib. 6.* e *De intellectu hujus Clementinæ Matthaeus de Afflictis deciſ. 17.*

FINIS.

CLE.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN